

ANALIZA PSYCHOLOGICZNA

autor: Marcin Majkut

FILM | DZIKI ZACHÓD CALAMITY JANE

REŻ. RÉMI CHAYÉ (2020)

Bohaterką filmu jest 12-letnia Marta, która wspólnie z rodziną i małą społecznością przemierza prerie Dzikiego Zachodu Stanów Zjednoczonych w poszukiwaniu miejsca na założenie osady. Martę najbliżsi nazywają Calamity, co znaczy „dopust boży” lub „nieszczęście”. Przydomek ten dobrze oddaje stosunek społeczności do dziewczynki, która nie chce przyjąć roli pokornego dziewczęcia gotowego do pełnienia typowo kobiecych zadań. Martę interesują czynności tradycyjnie zarezerwowane dla mężczyzn: ujeżdżanie koni, chwytnie ich na lasso, prowadzenie zaprzęgu. Jej wybory nie budzą akceptacji otoczenia, jednak dziewczynka ma w sobie wiele odwagi. To ona okaże się najważniejszą, gdy Marta zostanie oskarżona o kradzież.

Wciągająca opowieść o niezależności, harcie ducha i wyborach, jakie musimy podjąć w swoim życiu.

TEMATY DO OMÓWIENIA

Film stwarza okazję do omówienia z uczniami tematów:

- Odwaga – narzędzie prawdy.
- Autorytety i konserwatywne myślenie.
- Trudne emocje.

Odwaga – narzędzie prawdy

Trudne warunki życia, Marty nie pozwalają jej na beztrudne przeżywanie dzieciństwa. Po wypadku ojca dziewczynka czuje, że powinna przejąć jego obowiązki i stać się oparciem dla rodziny. Jej podejście nie zgadza się z konserwatywnymi poglądami współtowarzyszy, którym nie podoba się, że dziewczynka próbuje wykonywać ich zadania. Dla Marty przekraczanie granic jest jednak czymś naturalnym. Odwaga, która kieruje jej działaniami, wpływa z poczucia odpowiedzialności, a także sprzeciwu wobec prób zaszufładowania jej życia w przyjęte ramy kulturowych

uwarunkowań. Marta kwestionuje dotychczasowe zasady swojej społeczności, małośćkowość ludzi i nadmierne przywiązanie do sztywnego podziału ról.

Siła moralnych przekonań Marty jest źródłem jej odwagi i buntu. Liczy się dla niej sprawiedliwość, która nakazuje oddać zrabowane zwierzę i majątek napotkanym po drodze rdzennym Amerykanom. W świecie Marty nie ma miejsca na kompromisy – właściwe i szczere postępowanie wymaga odwagi, a dziewczynka jest gotowa ją w sobie rozwijać. Zobaczymy to w scenie zapanowania nad własnym strachem, gdy bohaterka filmu zostaje bez światła w kopalni. Od krzyków i płaczu przechodzi do powolnego cofania się ku wyjściu i szuka rozwiązania problemu. Marta może być inspiracją dla widzów, pozytywnym wzorcem odwagi.

Pytania:

Co świadczy o odwadze Marty? Co daje jej siłę do walki o swoje przekonania? W jaki sposób Marta uczy się nowych rzeczy? Jak się zachowuje się w kopalni, wchodząc do tunelu, kiedy gaśnie światło? Jak Marta traktuje szydzących z niej chłopców? Co robi, żeby odzyskać własny honor i honor swojej rodziny?

Autorytety i konserwatywne myślenie

W społeczności, do której należy Marta, panuje konserwatywny podział ról między kobietami a mężczyznami. Kobieta nie ma prawa głosu, nie może wykonywać wielu czynności, np. zajmować się końmi. Lider tej społeczności traktuje Martę jakby była niezdolnym dzieckiem. Abraham (warto poszukać odniesień do biblijnego znaczenia tego imienia) cieszy się ogromnym autorytetem wśród swojego ludu. Dbą o dobro grupy, ale brak mu wrażliwości na inne niż podstawowe potrzeby jednostki. Wyklucza jakąkolwiek dyskusję i kwestionuje indywidualne potrzeby członków społeczności. Marta buntuje się przeciwko przyjętym konwenansom, dlatego nie może liczyć na akceptację ze strony lidera grupy.

Po opuszczeniu konwoju, Marta, działając wbrew konserwatywnym zasadom, rozwija się jako nowy autorytet. To przejaw jej emancypacji. Warto zauważyć, że jej bunt nie jest jednak walką ze społecznością, do której dziewczynka należy. Swoim postępowaniem usiłuje pokazać, że silne jednostki, podążające swoją ścieżką i realizujące własny potencjał, mogą działać dla dobra grupy i być jej mocnym ogniwem. Jej przykład może pokazać, zwłaszcza dziewczynkom szukającym swojego miejsca w społeczeństwie, że zastane reguły życia społecznego są jedynie pewnego rodzaju umową, więc można próbować je zmienić. Ponadto samorealizacja jest wartością, o którą warto walczyć.

Pytania:

Co znaczy słowo „autorytet”? Kto w filmie jest autorytetem? Jak można scharakteryzować konserwatywne reguły rządzące społecznością, do której należy Marta? Jak zachowują się Abraham, Samson, pułkownik? Jakich zadań nie może wykonywać kobieta w społeczności przedstawionej w filmie? W jaki sposób Marta zmienia nastawienie innych do siebie? Jak Marta traktuje osoby, które chciałyby cieszyć się poważaniem w grupie, a są fałszywymi autorytetami?

Trudne emocje

Film może inspirować do dyskusji o trudnych emocjach i gwałtownych zachowaniach w grupie. Widzimy, jak narastają niechęć do Marty i jej izolacja od reszty społeczności. Zachowanie dziewczynki nie jest akceptowane, a próby działania wbrew konserwatywnemu porządkowi rodzą gniew. Marta nie dogaduje się nie tylko z dorosłymi, ale również z rówieśnikami. Warto zwrócić uwagę na pełną niechęci i gniewu relację między główną bohaterką a synem Abrahama. Marta nie traci pewności siebie, kiedy słyszy krzywdzące ją słowa. Nie okazuje łagodności ani zrozumienia. W grupie dominują silne emocje, jej członkowie nie są w stanie okazać sobie szacunku, wciąż wybuchają konflikty, a z każdym dniem agresja narasta. Kiedy Marta opuszcza społeczność, znika napięcie między bohaterką a Ethanem. Po powrocie

zostaje przyjęta z szacunkiem, a wyjawienie swoich win przez Ethana sprawia, że relacje między Martą a innymi stają się harmonijne. Czasami warto się zdystansować i zdobyć na refleksję nad problemem, żeby podobnie jak dzielna Calamity móc bez lęku stanąć twarzą w twarz z tym, co nas osłabia, i odnaleźć się w roli lidera.

Pytania:

Jak Marta zachowuje się wobec innych, szczególnie wobec rówieśników i chłopców? Jak chłopcy zachowują się wobec Marty? Kiedy poprawiają się relacje Marty i Ethana? Co sprawia, że te dwie tak różne osoby zaczynają ze sobą rozmawiać? W jaki sposób Marta odmienia relację ze swoją społecznością?